Arsenie Boca, *Cuvinte vii*. O analiză din perspectivă gramaticală și retorico-pragmatică

Luminiţa Hoarţă Cărăuşu
Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iaşi

In this analysis, we use “Cuvinte vii” (*Living Words)* Edition of father Arsenie Boca edited by Bishop Daniil Stoenescu PhD, printed at Deva, in 2006. The Edition includes, as stated by Bishop Daniil Stoenescu, in the edition's *Foreword*, titled "*The Homilies*" *of Prislop*, 137 Sunday and Holiday sermons, evangelic meditations and spiritual words of various sizes, written by Father Arsenie Boca, at "Sîmbăta de Sus" and Prislop Monasteries, between November 25, 1946 and March 27, 1950.

În analiza întreprinsă, utilizăm ediția *Cuvinte vii* a părintelui Arsenie Boca îngrijită de Episcop Dr. Daniil Stoenescu, care a văzut lumina tiparului la Deva, în anul 2006. Ediția cuprinde, așa cum mărturisește Episcopul Daniil Stoenescu, în *Cuvîntul înainte* al ediției, intitulat „*Cazaniile*” *de la Prislop*, 137 de predici duminicale și la sfintele sărbători, meditații evanghelice și cuvinte duhovnicești de dimensiuni diverse, scrise de către părintele Arsenie Boca, la Mănăstirea de la Sîmbăta de Sus și la Mănăstirea Prislop, între 25 noiembrie 1946 și 27 martie 1950.

A. Particularități gramaticale

A. I. Particularități morfologice

La nivel morfologic, pot fi evidențiate următoarele tipuri de caracteristici ale textului supus analizei:

1. Alternarea *valorii pronominale* a segmentului de întărire cu cea *adjectivală*:

> „Şi *însuşi* se apucă să scrie mandatul de exilare, dar de trei ori i se rupse peniţa şi nu putu scrie” (p. 24) (valoare pronominală);
> „Sensul religios şi pozitiv al iubirii, legătura care-l uneşte *înseşi* ideii de om, ca fiinţă integrală, nu e revelat” (p. 62) (valoarea adjectivală);
> „*Însuşi* Mesia a fost descris cu de-amănuntul, şi Sfintele Scripturi ale Profeţilor supravieţuiau inspiraţilor uciși, mărturie pe cînd va veni plinirea vremii” (p. 276) (valoarea adjectivală).

2. Întrebuințarea *formelor iotacizate* ale verbelor:

> „Durerea nu e obiect sănătos de meditație. De durere trebuie să scapi, să o depășești, să fii deasupra ei. Dar trebuie *să vie* cineva să te scoată din cercul tău chinuitor de îngust” (p. 26).

BDD-A24850 © 2015 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza”
Provided by Diacronia.ro for IP 18.218.70.93 (2024-04-26 22:22:48 UTC)

3. Utilizarea verbului *a însemna* cu *sufixul flexionar –ez/ -eaz* inclus în flectiv:

> „Această naștere a lui Dumnezeu în făptura sa e de fapt o renaștere a omului, - proces care a fost anunţat, pregătit şi care a evoluat logic în istorie. Aceasta *însemnează* cuvintele: „La plinirea vremii" (p. 60);
> „Iată ce *însemnează*: a te strămuta din tine în El" (p. 64);
> „Aceasta *însemnează* că Iisus contează pe un miez originar necontaminat, existent încă în fire, deși comprimat, dar capabil să-și recîștige dimensiunile și valoarea paradisiacă: miezul capabil de har" (p. 151).
> „A renunţa la ea, cînd ai putea-o face, *însemnează* a trăi prefigurarea modului viitor al naturii omenești: a trăi cu anticipaţie o metafizică; *însemnează* a trăi una din concluziile religiei așa cum a trăit Iisus (cf. Ioan 2,6)" (p. 246);
> „Mulţi se tem de cuvîntul destin, ca nu cumva *să însemneze* pre-destin, prin urmare să se trezească într-o doctrină fără libertatea voinţei, deci fără conceptul specific creștin al responsabilităţii ultime" (p. 317).

4. Postpunerea verbului copulativ, în cadrul structurii predicatului complex cu operator copulativ:

> „Într-una din cîntările Bisericii, alcătuită după Psalmii lui David, preamărim pe Dumnezeu în cuvintele: „*Sfînt* ***este*** Domnul Dumnezeul nostru; înălţaţi pe Domnul Dumnezeul nostru, și vă închinaţi așternutului picioarelor Lui, că *Sfînt* ***este***" (p. 16);
> „Prin proorocul David ne poruncește să ne închinăm Crucii, așternutului picioarelor Lui, că *sfînt* ***este***" (p. 16);
> „*Mare* ***e*** cel ce crește fară să știe: ca bobul de grîu în strălucirea soarelui și bătaia vîntului." (p. 147-148).

5. Postpunerea operatorului pasiv *a fi* din cadrul construcției pasive[1]:

> „La plinirea vremii" *trimis* ***a fost*** de Dumnezeu îngerul Gavriil într-un oraș din Galileia, Nazaret, către Fecioara Maria, aducîndu-i vestea că, din Duhul Sfînt și puterea Celui Preaînalt, va concepe și va naște pe Mesia, Fiul lui Dumnezeu, pe care-L va chema Iisus" (p. 60).

6. Postpunerea auxiliarului din structura perfectului compus[2]:

[1] Referitor la postpunerea auxiliarului, în limba română veche, se consideră că „în latină și în primele faze ale limbilor romanice se obișnuia a pune întîi cuvîntul accentuat și apoi pe cel neaccentuat" (Frâncu, 1982: 83).

[2] C. Frâncu consideră că, în textele vechi religioase, „auxiliarul perfectului compus era postpus participiului la început de frază sau de propoziție, căci regula topicii vechi românești și romanice nu admitea începerea unei structuri sintactice cu un element neaccentuat" (Frâncu 2009: 113).

BDD-A24850 © 2015 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 18.218.70.93 (2024-04-26 22:22:48 UTC)

„*Lăsat-**am*** întrebările să se ciocnească de toate stăvilarele tainei şi să-şi dovedească zădărnicia, izbindu-se de limitele îngăduitului" (p. 273).

7. Adjectivul cu funcție de nume predicativ la gradul de comparație superlativ absolut este urmat de o propoziție circumstanțială consecutivă: „Şi bătaia e ***aşa de mare*** *cît sare pămîntul în bucăţi*" (p. 18-19).

8. Utilizarea *infinitivului* (și nu a conjunctivului) după *expresiile verbale impersonale*:

„*Nu e greu **de-a înţelege*** cum au ajuns lucrurile astfel" (p. 21);
„*Cel mai bine ar fi **de-a avea*** virtuţile fariseului, şi încă întrecute, după cuvîntul că: „de nu va prisosi dreptatea voastră pe cea a cărturarilor şi a fariseilor, nu veţi intra în împărăţia lui Dumnezeu" - virtuţi unite cu smerenia vameşului" (p. 28).

9. Utilizarea următoarelor forme de *viitor*[3]:

a) Forma cu verbul auxiliar *a vrea* la prezent urmat de infinitivul prezent al verbului de conjugat:

„Toţi sîntem condamnaţi la moarte şi mai nimeni nu crede că *va muri*" (p. 124);
„Acum sîntem ca noi, atunci *vom fi* ca El" (p. 124);
„Cînd tensiunea acestei cumpene de conştiinţă *va aduna* destulă energie , Providenţa *va aduce* dezlegările" (p. 127).

b) Forma cu verbul auxiliar *a avea* la imperfect urmat de conjunctivul prezent al verbului de conjugat (*viitorul în trecut*):

„Dacă Iisus ştia cele ale veacului prin cele ale veşniciei - ca un Dumnezeu - sigur că ştia şi cele ale veşniciei prin veac, prin care *avea să treacă* personal, ca om" (p. 149).

c) Forma cu verbul auxiliar *a vrea* urmat de conjunctivul prezent al verbului de conjugat[4]:

[3] Considerăm că primește *valoare de viitor* și structura analitică la nivel sintactic (predicat complex) alcătuită din verbul semiauxiliar de modalitate *a avea* la viitor I urmat de verbul suport la conjunctiv prezent: „Iisus a venit înaintea oamenilor cu propria Sa înviere din morţi. Prin aceasta ne arată nouă, oamenilor, ce *vom avea să fim*" (p. 124). Se pare că această structură analitică la nivel sintactic cu valoare de viitor este o constantă a textelor religioase ce poartă semnătura Părintelui Arsenie Boca. Pentru susținerea afirmației anterioare, oferim exemplul din *Cărarea Împărăției*, o altă scriere religioasă a autorului: „Lăsîndu-i Dumnezeu în voile lor, iată pe bătrînii poporului, ei, cei datori cu cunoștința, înscriindu-se la o datorie grea, pe care *vor avea să* o *ispășească* împreună: și rege și popor" (p. 57) (vezi, în acest sens, Hoarță Cărăușu 2014: 56).

BDD-A24850 © 2015 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 18.218.70.93 (2024-04-26 22:22:48 UTC)

„(…) marea minune a învierii din morţi, e ceea ce mărturisim cînd zicem: „aştept învierea morţilor şi viaţa veacului ce *va să vie*. Amin" (p. 106).

10. Utilizarea verbelor la *modul prezumtiv perfect*, cu forme omonime din punct de vedere morfologic cu cele ale viitorului anterior[5] și conjunctivului perfect:

„Desăvîrşirea vorbea cu ei, iar ei migăleau în minte nimicuri omeneşti, mici invidii de mărime deşartă. Profund *se va fi amărît* Iisus" (p. 147);
„Cînd se va încheia perioada veacurilor, cînd şi cei mai de pe urmă ucenici ai lui Iisus *vor fi trecut*, ca El, prin Ierusalim, - fiindcă alt loc nu-i va primi decît o Golgotă - atunci vom înţelege că mersul libertăţii ce ne-a adus-o Iisus avea, pentru noi, Sensul Noului Ierusalim!" (p. 150);
„Deşi El era temelia întregului ritual ebraic, deşi spre El conduceau toate umbrele, simbolurile şi jertfele Templului, Iisus *va fi „găsit"* şi *„strigat"* vrăjmaşul şi distrugătorul lor, de către victimele „umbrelor" (p. 324).
„- Poate că, impresionat de sufletul samarinenilor, pe care ocolindu-i iudeii nu l-au putut strica, Iisus *să-şi fi însuşit* numele sub care s-a ascuns în parabola Samarineanului milostiv" (p. 316).

A. II. Particularități sintactice

La nivel sintactic, pot fi scoase în evidență următoarele tipuri de trăsături:

A. II. 1. Sintaxa propoziției

1. Ocurența *predicatului verbal complex cu operator modal* urmat, cel mai adesea, de un verb suport la *infinitiv*, dar, uneori, de un verb suport la *conjunctiv*, cele două tipuri de structuri sintactice alternînd, cîteodată, în aceeași frază:

„Pilda aceasta numai Dumnezeu o putea spune; căci limba omenească nicicînd *n-a putut cuprinde* în mai puţine cuvinte, mai simplu şi mai profund toată tragedia omului, peste care El revarsă un ocean de iubire şi înţelepciune" (p. 31);
„Tatăl i-a respectat partea de avere, deşi o avea în dar. I-a respectat darul libertăţii, în baza căruia omul *poate sui* nebănuitele trepte ale desăvîrşirii, dar *poate coborî* şi pînă la cea mai grozavă desfigurare morală" (p. 31);
„Nici Fecioara Maria *n-a putut primi* faptul, aşa, fără o puternică reacţiune critică" (p. 60);

[4] C. Frâncu este de părere că structura analitică la nivel de flexiune formată din *a vrea* + conjunctivul prezent, frecventă în textele dintre 1521 și 1640, „primește și valoare de viitor" (Frâncu 2009: 117). Pentru alte exemple de viitor cu această structură, în scrierile bisericești ale Părintelui Arsenie Boca, vezi Hoarță Cărăușu 2014: 56.

[5] Referitor la valoarea de prezumtiv perfect a viitorului anterior, C. Frâncu afirmă că forma de viitorul anterior, încă din secolul al XVI-lea, „începe să se folosească cu valoare de prezumtiv perfect cînd este la persoana a III-a sg. și pl." (Frâncu 2009: 117).

BDD-A24850 © 2015 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 18.218.70.93 (2024-04-26 22:22:48 UTC)

„Numai sufletul, singurul lucru indivizibil în om, *poate să frîngă* orice graniţe şi să-şi cunoască înrudirea cu Cel Preaînalt” (p. 67);
„Cel invidiat *poate să scape* și să ocolească pe invidios, dar invidiosul *nu poate scăpa* de sine însuși” (p. 69-70).

A. II. 2. Sintaxa frazei

1. Frecvența *propozițiilor circumstanțiale de timp* introduse prin adverbul relativ *cum*:

„Dar... ***cum** au scăpat creştinii de sub grijă*, de îndată ce au trecut din ilegalitate la libertate, la persoană juridică, viaţa morală a creştinilor începu să se destrame” (p. 20);
„***Cum** şi-au primit averile înapoi - urmaşii mucenicilor* -, puțini au mai rămas care să nu se încovoaie cu dragostea mai mult spre lumea aceasta” (p. 20).

2. Frecventa utilizare, în textul analizat, a *propozițiilor circumstanțiale de timp* introduse prin locuțiunea conjuncțională *de îndată ce*:

„Deci ***de îndată ce**-au ieşit de prin găurile pământului la larg*, ***de îndată ce**-au scăpat de prigoanele Cezarilor*, cu un cuvînt ***de îndată ce**-au ieşit din împrejurarea de jertfă a vieţii*, cînd adică nu mai era o primejdie a mărturisi creştinismul pe faţă, s-a întîmplat că și dragostea de Dumnezeu și grija de suflet, pînă la așa măsură răciseră, încît au început creștinii a se lua după un rătăcit” (p. 20);
„***De îndată ce** creştinismul, mai bine zis creştinii fură lăsaţi la larg*, se înmulți și înclinarea de-a cădea din creștinism” (p. 20).

3. Ocurența, în text, a *propozițiilor circumstanțiale de timp* introduse prin adverbul relativ *cînd*:

„***Cînd** viaţa aceasta e încurajată de statornicia bogăţiei, de negrija întîmplărilor*, omul se strică” (p. 21);
„***Cînd** această lumină lăuntrică s-a aprins*, atunci într-o clipă cunoști că, pentru om, descoperirea lui Dumnezeu într-însul, este propria lui descoperire” (p. 66);
„***Cînd** viaţa omului iese teafără din rătăcirile eului* și-și găsește în suflet unitatea sa cu Dumnezeu, atunci conştiinţa veşniciei e un dat imediat al existenţei, tot așa ca lumina într-o flacără (p. 67).

4. Adverbul relativ *cînd* poate ocura, în textul analizat, și în alte tipuri de *structuri sintactice*:

a) *cînd invers*:

„Aproape se împlineau cei 12 ani de cînd începuse tabloul, *cînd* iată că găsește la Milano un om, care corespundea întocmai vederilor lui Leonardo” (p. 31).

BDD-A24850 © 2015 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza”
Provided by Diacronia.ro for IP 18.218.70.93 (2024-04-26 22:22:48 UTC)

b) *cînd* – element introductiv al unei propoziții inerente subiective, în cadrul modelului sintactic propoziție subiectivă + verbul impersonal și copulativ a fi + propoziție predicativă:

> „*Cînd un suflet omenesc trage cortina grea a eului* şi stă faţă în faţă cu iubirea veşnică, e ca şi cum ai privi pe Maestru creînd o lume nouă" (p. 67).

5. Utilizarea „subiectivelor apozitive"[6]:

> „*Cine răstigneşte în sine cunoaşterea lumii* (care nici pentru lumea aceasta nu e toată bună), *preferînd cunoaşterea* care era în Iisus, „în care sînt ascunse toate comorile cunoştinţei şi ale înţelepciunii" (Coloseni 2,3), ***acela*** pune viu fiinţa sa în faţa lui Dumnezeu" (p. 145-146);
> „Vreţi să ştiţi cine-i mai mare? Răspunsul e paradoxal: - *cine-i mai mic în ochii săi*, ***acela***-i mai mare în ochii lui Dumnezeu" (p. 147);
> „*Cine-şi iubeşte viaţa sa, sufletul său în lumea aceasta - fără a considera şi cealaltă, sau chiar împotriva ei-*, ***acela*** îşi va pierde sufletul (…)" (p. 269).

6. *Propoziția circumstanțială opoziționlă* este post-pusă propoziției ce conține verbul regent:

> „E şi explicabil: prima ispită a întîlnit în faţă creştini adevăraţi, care se hotărîseră într-un fel cu viaţa aceasta: s-o jertfească pentru Dumnezeu; ***pe cînd*** *ispita a doua, a triumfului*, pentru care trebuie să fii înţelept s-o ocoleşti, *a găsit în faţă o mare turmă de creştini figuranţi*" (p. 21).

7. Frecventa utilizare a *propoziției circumstanțiale de măsură progresivă*:

> „Iar ***cu cît*** *viaţa se face mai necurată*, cu atîta te-ntuneci dinspre Dumnezeu pînă la a-L tăgădui cu totul şi a I te face vrăjmaş declarat" (p. 22);
> „***Cu cît*** *orizontul tău e mai îngust, sau mai îngustat de durerea ta*, cu atît neliniştea ta e mai mare, - şi poate să fie mai mare ca a toată lumea" (p. 26);
> „Observăm că, ***cu cît*** *timpul adaugă veacuri după veacuri, creînd perspectivă*, cu atît Iisus e mai mare şi mai apropiat de noi" (p. 298).

8. Ocurența, în textul analizat, a *propozițiilor* și *frazelor apozitive*:

> „Să nu descurajeze mieii, văzînd colţii lupilor rînjind, fiindcă stă mărturie istoria: *lupii n-au putut mînca mieii!*" (p. 152);
> „Iubirea de sine nu trece peste hotarele sale personale: *ceea ce e mai preţios într-însul se întunecă şi adevărata lui fiinţă nu iese la iveală*" (p. 66);

[6] Referitor la termenul „subiective apozitive", vezi Frâncu 2009: 206. Caracteristica acestor propoziții subiective introduse prin pronume relativ este că „ele sînt reluate în regentă prin pronume personale sau demonstrative" (Frâncu 2009: 206).

BDD-A24850 © 2015 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 18.218.70.93 (2024-04-26 22:22:48 UTC)

„Mai întîi e toată învăţătura Evangheliei: *tot ceea ce trebuie să ştim despre noi şi Dumnezeu spre asigurarea mîntuirii noastre*" (p. 142).

B. Particularități retorice

La nivel retoric, evidențiem utilizarea următoarelor tipuri de *strategii argumentative*:

1. *Întrebarea* din cadrul *antiforei – strategie argumentativă*

Răspunsul este oferit de către autor imediat după întrebare, discursul fiind, uneori, organizat sub forma dialogului, după model conversațional. În opinia noastră, întrebarea are, în textul de față, două roluri discursive: în primul rînd, ea reflectă gîndurile, concepțiile, reprezentările Părintelui Arsenie Boca: autorul își adresează sieși întrebarea și răspunde, imediat, tot el la ea (acest tip de întrebare urmată de răspuns se constituie în figura retorică specifică discursului religios numită *antiforă*)[7] și, în al doilea rînd, întrebarea poate reprezenta o modalitate prin care autorul textului religios în discuție creează o punte de legătură între transmițătorul discursului religios și destinatarul acestuia, întrebarea constituindu-se, în acest caz, într-o *marcă a adresării către destinatar*:

„- *De ce L-a dat Dumnezeu pe Fiul Său, Iisus, spre jertfă, „și încă jertfă de cruce"?*
- Pentru că singurul grai care mai poate răzbi pînă la inima oamenilor, s-a dovedit că nu mai rămîne altul, decît Jertfa Cuiva pentru ei" (p. 14);
„*Oare de ce zice despre Cruce că e aşternut numai al picioarelor Lui?* - Fiindcă Iisus S-a răstignit pe Cruce nu cu fiinţa Sa dumnezeiască, ci cu firea omenească, Adam cel nou, ceea ce în graiul profetului e tot una cu picioarele lui Dumnezeu" (p. 16);
„Cea mai grea încercare a vieţii este necazul morţii. *Cum stăm faţă de o asemenea încercare?* Ar trebui să stăm şi mai liniştiţi ca faţă de cruce; fiindcă Mîntuitorul, prin moartea Sa, a schimbat nu numai rostul crucii din ocară în slavă, ci a schimbat şi rostul morţii şi1-a făcut bun" (p. 17);
„- *De ce să fim smeriţi?*
- Fiindcă sîntem mărginiţi şi neputincioşi şi trăim într-o lume plină de primejdii, călătorim pe-o mare, foarte adesea înfuriată, care-şi strecoară viforul pînă în sufletele noastre" (p. 29);
„*Ce au oamenii aceştia împotriva lui Iisus, că nici demonii nu I-au făcut atîta împotrivire cîtă I-a făcut cenzura invidiei omului?* – Cred că nu altceva decît complicitatea în păcat, coalizată împotriva virtuţii şi împotriva oricui care îndrăzneşte să iasă un pas măcar din această complicitate" (p. 68-69);
„Acei contemporani ai lui Iisus, otrăviţi de răutate, reprezintă culmea invidiei omeneşti contra sublimului. *Căci de ce a fost invidiat Iisus?* - Din cauza

[7] Referitor la rolul *antiforei*, în predicile românești contemporane, vezi Dincă 2008: 390-391.

BDD-A24850 © 2015 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 18.218.70.93 (2024-04-26 22:22:48 UTC)

minunilor Sale printre cei sărmani şi oropsiţi, cei dintîi chemaţi la mîntuire." (p. 70);

„Să nu descurajeze nimeni; fiecare are măsura sa, pe care trebuie să o ajungă. *Pe ce cunoaştem aceasta?* - Pe cele ce ni se întîmplă; pe cele ce ne vin fiecăruia să le trecem, ţinînd seamă de aceste două porunci" (p. 126).

2. *Întrebarea retorică – strategie argumentativă*

Părintele Arsenie Boca utilizează, în textul analizat, *întrebări retorice* numite și întrebări cu „valoare argumentativă intrinsecă" (Rovența-Frumușani 2000: 114):

„Cu cît invidiosul are parte de mai multe binefaceri, cu atît mai tare fierbe de ciudă, mai mult se supără şi se mînie. Mulţumind pentru darurile primite şi mai mult se cătrăneşte de purtarea binefăcătorului. *Ce fiară nu întrec ei prin răutatea năravului lor? Ce sălbătăciune nu depăşesc ei prin cruzimea lor?* (p. 69);

„Foloseşte a te smeri pe tine însuţi, dar cînd te smereşte altul mai mult foloseşte. *Cînd vom binecuvînta pe cei ce ne blastămă şi ne vom ruga pentru cei ce ne fac nouă rău?*" (p. 281);

„Împărăţia lui Dumnezeu e făgăduită copiilor, oamenilor ce o primesc fără discuţie, ca şi copiii, oamenilor ce au venit la Iisus de copii. *Deci cum să nu se supere împăratul, cînd copiii sînt opriţi de a veni la Iisus, cînd Iisus li-e interzis?*" (p. 290).

3. *Metafora argumentativă – „prototip de figură retorică"* (Sălăvăstru 2010: 393)[8]:

„Trebuie, prin urmare, să lungim vederea pînă dincolo de *zarea vieţii* acesteia, pînă în cealaltă împărăţie, că altfel nu putem pricepe necazurile vieţii acesteia, şi, nepricepînd-o pe aceasta prin cealaltă, n-o putem răbda" (p. 15);

„Este prin urmare *o sete, o foame, o trebuinţă a sufletului*, care nu se stîmpără cu nimic altceva decît numai cu Dumnezeu" (p. 18);

„În ei arde luminos, înainte, misiunea care le-a dat-o Dumnezeu, de-a fi *sare făpturii* şi *martorii lui Dumnezeu între oameni*" (p. 22);

„Iată *ucenic umblînd liniştit pe marea înfuriată*. Iată *stîlp al Adevărului, nemişcat de talazuri*" (p. 24);

„Dar ce să înţelegem, căci toată odihna lui Iisus (care n-avea unde să-şi plece capul şi pe care - cum spune tradiţia - nimenea nu L-a văzut vreodată rîzînd, dar plîngînd adesea), nu-i decît *o cruce a iubirii, o sfîşiere de milă, o zguduire a sufletului* de mila surorilor lui Lazăr, *o sudoare de sînge* ce picura ca apa şi încă *o zguduire de suflet*, cînd Iuda avea să-L vîndă" (p. 29).

„Pînă nu te-ai lepădat de tine eşti o fîntînă seacă; iar dacă te-ai lepădat de tine şi te-ai dedicat lui Iisus, El te-a schimbat în *izvor de apă vie*" (p. 64);

[8] Constantin Sălăvăstru înscrie metafora între *figurile semantice* și, în cadrul acestora, consideră metafora ca fiind un „trop-model", care ar putea fi asociat cu „concepțiile nodale ale omului privind universul, sinele și altul, așa cum s-au derulat aceste concepții de-a lungul Istoriei" (Sălăvăstru 2010: 393).

BDD-A24850 © 2015 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 18.218.70.93 (2024-04-26 22:22:48 UTC)

„Omul trebuie să fie statornic *în adînc de cer* ca să nu-1 sperie neliniştile de la suprafaţa vieţii" (p. 132);
„Aceasta e credinţa cît un grăunte de muştar. Aceasta ne-ar da să bănuim că, la temperaturile la care se alege *aurul fiinţei noastre* de *zgura acestei fiinţe*, în firea noastră apare modul divin de a fi, de-a voi şi de-a gîndi" (p. 308).

4. *Anafora – strategie argumentativă*

Prin intermediul *anaforei*, figura sintactică, forma de repetiție care constă în repetarea unui cuvînt „în mod regulat la începutul unei unități discursive cu scopul de a întări o anumită idee" (Sălăvăstru 2010: 392), Părintele Arsenie Boca scoate în evidență, aduce în atenția destinatarului-credincios o anumită convingere:

„*Iată* focul în care se lămuresc credincioşii, *iată* firul de legătură cu înaintaşii lor - mucenicii" (p. 21);
„*Însemnează* a-L face pe El inima ta; *însemnează* să ai un moment, o clipă în viaţa ta, în care te-ai întîlnit real cu Iisus, - clipă, pe care să nu-ţi ajungă viaţa întreagă de-a-o desfăşura între oameni (p. 64);
„*În el* îşi recunoaşte omul fiinţa lui adevărată; *în el* află descoperirea deplină a lui Dumnezeu, contopirea Voinţei supreme cu voinţa lui, contopirea iubirii veşnice cu iubirea lui. (…) *În el* ne apare întreaga lume omenească transfigurată de-o lumină dumnezeiască" (p. 66-67);
„*Cel fără* formă ne apare în forma florii şi a rodului; *Cel fără* de margini ne îmbrăţişează cu braţe de tată şi merge cu noi alături ca un prieten" (p. 67);
„Dar sînt tineri, surzi şi muţi, dinspre cuvîntul lui Dumnezeu, crezîndu-se, în părerea lor, perfect sănătoşi: *Surzi* la sfatul părinţilor. *Surzi* la chemarea Bisericii. *Surzi* la glasul conştiinţei" (p. 73);
„*E ştiută* lupta pe care o duceau fariseii împotriva lui Iisus, fiindcă Iisus scotea poporul de sub exploatarea fariseilor şi cărturarilor. *E ştiută* şi osînda pe care le-o vestea Iisus, „cărturarilor şi fariseilor făţarnici" şi „vaiurile" care-i aşteptau (p. 107);
„*Nu în zadar* a zis Iisus, că mai mare bucurie se face în Cer pentru un păcătos care se întoarce, decît pentru 99 de „drepţi". *Nu în zadar* se zice că cea mai primejduită este mîntuirea sfîntului" (p. 129).

5. *Chiasmul*

O altă figură retorică utilizată de către Părintele Arsenie Boca, înscrisă în clasa *figurilor de construcție* sau *metataxelor*, bazată, ca și *anafora*, pe repetiție este *chiasmul*:

„Iisus e *Dumnezeul-Om* şi *Omul-Dumnezeu*. Exact atîta cît mai avem pînă la destinul nostru" (p. 144).

6. *Acumularea – strategie argumentativă*

BDD-A24850 © 2015 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 18.218.70.93 (2024-04-26 22:22:48 UTC)

Autorul își susține opiniile, în nenumărate rînduri, utilizînd procedeul *acumulării*, acesta avînd, în textul propus spre analiză, funcție argumentativă:

> „CRUCEA: *podoaba Bisericii, lauda lui Pavel, semnul Fiului Omului, semnul sfintei cruci, suferința noastră cea de toate zilele, crucea suferinței, harul crucii*, - iată atîtea nume în legătură cu crucea" (p. 64);
> „A încercat omul toate: *bogăția, puterea, știința, păcatul*, dar fericit nu1-a făcut nici una!" (p. 127);
> „*Tot binele, toată blîndețea, toată bunătatea* e un grăunte de energie divină în om, capabil să crească pînă la sensul și valoarea unei misiuni" (p. 152);
> „Bogăția l-a făcut pe bogat *egoist, materialist, nemilostiv, încolăcit de plăceri*; nu s-a dezvoltat sufletește, nu și-a format chip nemuritor de a fi (p. 154);
> „Trădătorul... Omul care a vîndut pe Dumnezeu. Omul *meschin, îngust, orbit, obsedat*" (p. 256);
> „Copiii odihnesc și refac omul. Chiar ei sînt o refacere a omului. Ei rezumă: *gingășia și frumusețea puritatea, nevinovăția și credința*" (p. 274).

C. Particularități pragmatice

La nivel pragmatic, identificăm următoarele particularități ale textului analizat:

1. *Utilizarea indicațiilor, interpretărilor autorului, cu rol persuasiv*:

> „Ca și cînd ar fi vrut să-l corecteze de mai înainte în părerea ce-o avea tînărul despre bunătate sau chiar despre bunătatea sa. (*Sînt oameni care se bat în piept că-s cinstiți. Așa o fi; dar să nu creadă că cinstea e numai atîta cîtă o au ei. Cinstea și bunătatea cîtă o avem noi e o măsură prea mică față de mărimea ei adevărată, cum sînt acestea numai la Dumnezeu*)" (p. 9);
> „De îndată ce creștinismul, mai bine zis creștinii fură lăsați la larg, se înmulți și înclinarea de-a cădea din creștinism. (*Nu știu cum, dar parcă nu e nimic pe lume fără o rînduială: a venit și pentru aceștia o căpetenie, după care să se ia*)" (p. 20);
> „Nașterea lui Dumnezeu între oameni, deși era făgăduită prin prooroci cu mii de ani în urmă, - *ba în zilele lui Isaia (7,14) s-a spus lămurit că o fecioară-L va naște, rămînînd totuși fecioară* -, cu toate acestea, de n-am fi siguri de faptul petrecut: că Dumnezeu s-a unit cu firea omenească în persoana lui Iisus, mai că nici noi n-am putea primi" (p. 60);
> „Încetînd prigoanele, așa se stricaseră purtările creștinilor și așa se întindea tăgăduirea dumnezeirii Mîntuitorului, încît - zice un istoric al vremii -, dacă Dumnezeu n-ar fi trimis pe sfinții Vasile, Grigorie și Ioan, ar fi trebuit să vie Hristos a doua oară" (*Căci fărădelegile grăbesc Judecata*).
> „A făcut Iisus minuni - *și oamenii cred că cele mai mari sînt cele care privesc sănătatea trupului* - dar marea minune a învierii din morți, e ceea ce mărturisim cînd zicem: „aștept învierea morților și viața veacului ce va să vie. Amin" (p. 106);

BDD-A24850 © 2015 Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 18.218.70.93 (2024-04-26 22:22:48 UTC)

„Nu-i vorbă - *trebuie să înţelegeţi şi aceasta* - că din toate suferinţele care turbură furios viaţa omenească, cea mai mare este ura, dușmănia și răzbunarea: unul și același diavol: boarea iadului între oameni" (p. 126-127);
„Necredincioșii, - spre rușinea noastră - își cred necredinţa lor mai tare decît credem noi credinţa noastră. (*Să n-aveţi nici o teamă: mintea, prin puterile sale numai, nu poate dovedi constrîngător, nici că este, nici că nu este Dumnezeu*)" (p. 143).

2. *Utilizarea interjecţiilor prezentative*

În textul celor 137 de predici duminicale și la sfintele sărbători incluse în volumul *Cuvinte vii*, este firească prevalența *interjecţiilor prezentative*, cuvinte deictice utilizate exclusiv ostensiv: predicile reprezintă un tip de discurs religios menit a fi *rostit* de către preotul-transmițător, într-un cadru adecvat, în fața destinatarilor-credincioși:

„*Iată* cum îl ridică dintr-o dată la o înţelegere mai adevărată despre bunătate. Mîntuitorul ştia sigur că tînărul nu-L cunoaște, ci-L socotește numai ca pre un Prooroc în Israel" (p. 9);
„*Iată* de ce prăznuind Crucea vorbim de înviere şi a morţii omorîre" (p. 17);
„Și așa *iată* că lumea întreagă se trudește toată noaptea și nu prinde minte deloc" (p. 18);
„*Iată* focul în care se lămuresc credincioșii, *iată* firul de legătură cu înaintașii lor - mucenicii" (p. 21);
„*Iată* prin urmare, că omul care se îndreaptă, fie el oricît de vameș și de păcătos, simte bucuria pe care n-o rănesc osîndele, și nici el n-are om de osîndit" (p. 25).

3. *Inserarea, în text, a **citatului**, ca strategie persuasivă*

Citatele sînt excerptate de către autor fie din Sfînta Scriptură, fie din variate cîntări și meditații bisericești:

„*Căci aşa a iubit Dumnezeu lumea, încît pe Fiul Său Cel Unul-Născut L-a dat ca oricine crede în El să nu piară, ci să aibă viaţă veşnică*" (Ioan 3,16) (p. 14);
„Într-una din cîntările Bisericii, alcătuită după Psalmii lui David, preamărim pe Dumnezeu în cuvintele: „*Sfînt este Domnul Dumnezeul nostru; înălţaţi pe Domnul Dumnezeul nostru, şi vă închinaţi aşternutului picioarelor Lui, că Sfînt este*" (p. 16);
„Tot acest sfînt ne spune despre crucea încercărilor, că pentru trei pricini vin asupra noastră: 1. ca pedeapsă pentru păcatele făcute („pedeapsă" în graiul bătrînilor înseamnă învăţare de minte); 2. pentru ferirea de cele ce altfel le-am face; și 3. pentru întărirea virtuții. „*Să nu spui că se poate cîştiga virtutea fără necazuri: căci virtutea necercată în necazuri nu e întărită!*" (Filocalia I, p. 236. 66)" (p. 16-17);
„Cu Iisus apare în lume o nouă generaţie de oameni, neamul lui Iisus, care nu se naște după legile firii numai, ci, peste ele se suprapune o naștere spirituală, generaţia spirituală a lui Iisus. „*Noul neam duhovnicesc, cel al lui Iisus, nu-i un*

BDD-A24850 © 2015 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 18.218.70.93 (2024-04-26 22:22:48 UTC)

neam care se naşte pe pământ, după legile lumii animale, un neam neîncetat ispitit de poftele inferioare. Desfacerea de odinioară a omului de Dumnezeu, însemnă pentru om pierderea integrităţii, a neprihănirii, pierderea chipului androgin, care constituie chipul său ceresc, pacificat de ispitele lăuntrice. Hristos se naşte din Fecioara, ca să sfinţească din nou alcătuirea feminină şi s-o unească principiului masculin, ca bărbatul şi femeia să devină androgini, cum a fost Iisus." (I. Böehme, „Misterium magnum" C.v. cit. de Berdiaeff)" (p. 61);
„Sfîntul Ioan Gurădeaur a avut odată, apărînd văduva, cuvintele acestea: „*Iarăşi se tulbură Irodiada, iarăşi cere pe tipsie capul lui Ioan...!*" (p. 22);
„*Toţi murmurau şi ziceau: a intrat să poposească la un om păcătos*" (Luca 19,7) (p. 25);
„*Oricine voieşte să vină după Mine să se lapede de sine, să-şi ia crucea sa în fiecare zi şi să-Mi urmeze Mie!*" (Marcu 8,34 și Luca 9,23) (p. 64);
„Învățătura desăvîrșită a lepădării de sine o avem deci de la: „*Cel ce, în chipul lui Dumnezeu fiind, n-a ţinut ca la o pradă la egalitatea Sa cu Dumnezeu, ci S-a golit pe Sine, a luat chip de rob, făcîndu-Se asemenea oamenilor şi la înfăţişare dovedindu-Se ca un om. S-a smerit pe Sine, ascultător făcîndu-Se pînă la moarte - şi încă moarte de cruce*" (Filipeni 2,6-8) (p. 67);
„Obișnuit atunci te lupți cu Dumnezeu cînd nu-L cunoști. Atunci I te împotrivești cînd te crezi cineva. „*Dacă eşti om, în viaţa ta trebuie să te lupţi cu Dumnezeu, precum s-a luptat şi Iacov. Ferice de tine dacă Dumnezeu va cîştiga lupta. Şi vai, dacă vei învinge tu pe Dumnezeu, - căci vei rămînea singur pe cîmpul de luptă - şi atunci nu tu ai învins, ci moartea*" (Nicolae Velimirovici , „Cugetări despre bine și rău", p. 135) (p. 107).

4. Utilizarea *structurilor cu rol emfatic*: „frazele scindate sau clivate"[9]:

„*Ceea ce e greu de priceput e aceasta*: cum e cu putinţă ca Tatăl omului să se facă Fiul omului, Fiul fiului Său" (p. 60).

5. Utilizarea *discursului structurat sub forma dialogului, a comunicării vii*:

„ - „*Învăţătorule bune, ce să fac să moştenesc viaţa cea veşnică?*" Mîntuitorul îi întrerupe întrebarea: „*Ce mă numeşti «bun» - singur Dumnezeu e bun*" (p. 9);
„Prefectul începu cu ademeniri, zicînd:
- *Uite, n-ai vrea tu să fii în mărire, asemenea împăratului? O vei putea avea dacă vei mărturisi şi tu credinţa împăratului.*
Sf. Vasile îi răspunse:

[9] M. Metzeltin este de părere că așa-numitele de către el „fraze scindate sau clivate" reprezintă „strategii ale emfatizării la nivelul sintactic" (Metzeltin 2011: 156). Elementul emfatizat de către Părintele Arsenie Boca este substantivul sau pronumele cu funcția sintactică de subiect care este poziționat după verbul copulativ *a fi*, în cadrul frazei scindate. Vezi, în acest sens, pentru detalii și alte exemple, Hoarță Cărăușu 2014: 79.

BDD-A24850 © 2015 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 18.218.70.93 (2024-04-26 22:22:48 UTC)

> - *Amîndoi sîntem creaţi după chipul şi asemănarea lui Dumnezeu deci sînt asemenea împăratului. În ce priveşte mărirea, aceasta se va vedea numai în viaţa viitoare*." (p. 23);
> „Mergînd Iisus spre Ierusalim, cineva L-a întrebat:
> „*Doamne, oare puţini sînt cei ce se mîntuiesc*?"
> Şi a răspuns Iisus tuturora:
> „*Nevoiţi-vă să intraţi pe poarta cea strîmtă* (- şi cu chinuri, cum zice o pogribanie -), *că mulţi vor căuta să intre şi nu vor putea*" (p. 259).

6. Sînt utilizate, în text, diverse tipuri de *mărci discursive*:

a) Mărci ale *sporirii atenției destinatarului*

Este o evidență faptul că țesătura textului presupune prezența unui potențial destinatar. Arsenie Boca îl implică pe destinatarul-credincios, în discurs, prin intermediul *mărcilor* care-l vizează direct pe acesta și care sînt utilizate, în text, tocmai pentru a-l atrage și angrena, în discurs, pe destinatar și pentru a iniția cu acesta un dialog virtual:

> „*O mică pildă*: altfel sînt judecăţile unui tată care-şi ia la rost copiii, decît e socoteala copiilor" (p. 15);
> „*E şi explicabil*: prima ispită a întîlnit în faţă creştini adevăraţi, care se hotărîseră într-un fel cu viaţa aceasta: s-o jertfească pentru Dumnezeu: pe cînd ispita a doua, a triumfului, pentru care trebuie să fii înţelept s-o ocoleşti, a găsit în faţă o mare turmă de creştini figuranţi" (p. 21);
> „*Dar parcă era un făcut*: toţi cei ce s-au lepădat de Hristos nu se mulţumeau numai cu lepădarea lor ci urmăreau şi lepădarea altora; iar dacă aceia se împotriveau, vrajba era gata şi începea prigoana" (p. 21);
> „*Se vede limpede* că Domnul îi are în vedere şi pe cîrtitori, căci şi lor le bate răspunsul, pentru că de-ar fi vorbit Iisus numai cu Zacheu, i-ar fi zis acestuia aşa: că şi tu, fiu al lui Avraam eşti; dar nezicînd aşa, se vede că le împrăştia acestora ţepele osîndelor" (p. 25);
> „Avem două conştiinţe paralele: e fapt important acesta şi aproape necunoscut. *Subliniem*: „conştiinţa religioasă" şi „conştiinţa eului" (p. 167).

b) Marca discursivă *deci*

Marca discursivă *deci* are, în textul predicilor, al meditațiilor evanghelice și al cuvintelor duhovnicești conținute în volumul *Cuvinte vii*, rol de *tematizator*, avînd rolul pragmatic de *a sintetiza* ceea ce s-a afirmat anterior, în discurs. Marca discursivă *deci* are funcția pragmatică de a relaționa discursul în curs (marcat prin *deci)* de discursul anterior[10]:

[10] Referitor la funcția pragmatică de *tematizator* a mărcii discursive *deci*, într-o altă scriere cu specific religios a Părintelui Arsenie Boca, *Cărarea Împărăției*, vezi Hoarță Cărăușu 2014: 74.

BDD-A24850 © 2015 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 18.218.70.93 (2024-04-26 22:22:48 UTC)

„La nimeni pînă aci n-a cerut Iisus să-şi vîndă averile! Tînărul voia mai mult decît intrarea în viaţă, de pe urma împlinirii poruncilor. „Vrei să fii desăvîrşit?" - împlinește sfaturile! Pe cuvîntul acesta se întemeiază călugăria! *Deci* iată ce făgăduinţă dau călugării: că împlinesc mai mult decît poruncile; se făgăduiesc să împlinească sfaturile: al sărăciei, al vieţuirii curate şi al urmării Mîntuitorului, ascultători făcîndu-se lui Dumnezeu şi povăţuitorilor lor" (p. 9-10);

„De-acum creştinul stă liniştit pe conducerea lui Dumnezeu şi vede că orice cruce a vieţii sale este o mărturie a iubirii părinteşti a lui Dumnezeu; orice cruce e o treaptă a desăvîrşirii. *Deci* dacă ne împărtăşim cu Sfînta Jertfă a Domnului, ne împărtăşim cu Taina Iubirii supreme a lui Dumnezeu, împărtăşire, care, printre alte daruri, are şi pe acesta: că ne ridică de la înţelegerea pruncească a vieţii la înţelegerea pe care o avea Iisus, în temeiul căreia Îi sîntem următori convinşi şi liniştiţi, oricît de neliniştită ar fi marea vieţii de aici" (p. 15);

„Prin sfintele Sale patimi, Iisus a schimbat ocara în slavă, încît Apostolul Pavel nu găsea alt cuvînt în care să se laude decît în Crucea Domnului, mustrînd pe cei ce sînt vrăjmaşii crucii. *Deci* lemnul crucii a fost prevestit prin prooroci, prin Moise şi prin David. Prin proorocul David ne porunceşte să ne închinăm Crucii, aşternutului picioarelor Lui, că sfînt este" (p. 16);

„Dar iată că s-a făcut. S-a făcut istoric şi de-atunci se face mistic în toţi cei ce-L primesc pe Dumnezeu şi se nasc de sus a doua oară. *Deci* cînd sufletul, cînd făptura noastră întreagă se face curată, cînd ajungem pe căile ascezei şi ale iubirii, la starea de fecioară, se întîmplă şi pentru noi plinirea vremii, a naşterii lui Iisus în făptura noastră (p. 60).

c) Mărcile discursive *de aceea, iar, și, drept aceea* - mărci ale *conexiunii diverselor părți de discurs*

Mărcile discursive *de aceea, iar, și, drept aceea* au, în textul predicilor duminicale și al celor de la sfintele sărbători, în cel al meditațiilor evanghelice și al cuvintelor duhovnicești încadrate în ediția *Cuvinte vii*, rolul obișnuit al oricărei mărci discursive: acela de a *relaționa* diverse părți de discurs:

„Durerea este, că deşi noi Îl cunoaştem şi ştim cui credem, noi nu lăsăm nimic din ale noastre şi totuşi ne ţinem că-I urmăm Lui. *De aceea* întunerecul necunoştinţei de Dumnezeu şi de noi înşine s-a întărit, şi tot mai grea se face noaptea fără de Dumnezeu" (p. 18);

„Dacă Iisus ne-a răscumpărat din moarte veşnică cu preţul vieţii, noi de asemenea cîştigăm viaţa Lui lepădînd pe-a noastră, dacă vremea o va cere. *De aceea* sînt îngăduite încercările fiindcă numai ele „coc" sămînţa pe pămînt a „dumnezeilor după dar" (p. 143);

„Un creştinism fără recunoaşterea lui Iisus ca Dumnezeu şi Stăpîn al lumii, nu-ţi obligă viaţa la a o face mai curată. *Iar* cu cît viaţa se face mai necurată, cu atîta te-ntuneci dinspre Dumnezeu pînă la a-L tăgădui cu totul şi a I te face vrăjmaş declarat" (p. 22);

BDD-A24850 © 2015 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 18.218.70.93 (2024-04-26 22:22:48 UTC)

„Fără Iisus, Cel ce susţine lumea cu mîna (cum arată unele icoane), fără Iisus, zic, sau împotriva Lui chiar, te afli în tulburare crescîndă pînă la sinucidere. - *Şi* e cel mai mare păcat de pe lume" (p. 29);
„În cele din urmă au osîndit la moarte pe Dătătorul vieţii; au bătut cu biciul pe izbăvitorul oamenilor, şi au judecat la moarte pe Judecătorul lumii." (Sfîntul Vasile cel Mare, „Despre invidie", P.G.31.377-C. trad. I. Coman). *Iar* Iisus şi pentru aceştia s-a rugat Tatălui de iertare" (p. 70);
„E tocmai vremea, descoperită şi lui Pavel, a lepădării de credinţă, a lepădării libertăţii spiritului, vremea pierderii libertăţii, noaptea întunecării spiritului. E cufundarea veacului în noaptea lucrurilor din afară. - *Iar* El va veni a doua oară la miezul acestei nopţi" (p. 149);
„Dacă e o creştere naturală, după fire, naturală e şi creşterea mai presus de fire, căci adevărata dimensiune a desăvîrşirii smerenia este. *Drept aceea*, dacă nu puteţi înţelege împărăţia lui Dumnezeu, cel puţin primiţi-o ca un copil, în care nu se întîmplă nici o răvăşire dialectică (p. 148);
„Ieremia proorocul se întreba în durere: „Cui i-ai mai făcut, Doamne, ce ne-ai făcut nouă?" Cu toate acestea istoria nu i-a învăţat nimic pe contemporanii lui Iisus. *Drept aceea* Ierusalimul se va pustii din nou" (p. 191);
„Cărturarii moderni au simplificat tot aparatul religiei, depăşind cu totul pe cărturarul antic, care a vorbit cu Iisus. Aceştia au rămas cu un Dumnezeu abstract, care nu le mai cere nimic, nici măcar recunoaşterea existenţei. *Drept aceea* se mulţumesc foarte bine cu un Dumnezeu pe care îl deduc ei, creat de ei chiar, un Dumnezeu al lor, fie absolut inaccesibil, fie chiar gelos pe propria Sa creaţie care, în ordinea existenţei are, fie valoarea de postulat (presupunere ce se impune cu necesitate logică), fie valoarea de pură fantezie" (p. 322).

d) Mărcile *căci* și *că* – mărci discursive care introduc secvențe de text ce au *caracter explicativ*

Mărcile discursive *căci* și *că* îndeplinesc, în textul analizat, două funcții pragmatice: cea de a introduce informații cu evident caracter explicativ și cea de a relaționa secvența explicativă de discursul anterior:

„Dar virtuţile fariseice tulbură împotriva lor pe Dumnezeu. *Căci* virtuţile din ambiţie şi din „slavă", e limpede că nu sînt din har" (p. 28);
„Da, Dumnezeu stă în afară de eul nostru şi aşteaptă cu nerăbdare să-I deschidem uşa ferecată. *Căci* acest eu al nostru nu poate să-şi găsească sensul suprem, sufletul, şi să se unească liber cu Dumnezeu - decît prin iubire singura care-l saltă peste piedica din sine şi-1 strămută în Dumnezeu" (p. 66);
„Tot aşa, pe lîngă orice răstignit al vieţii acesteia, puţini mai rămîn pentru el către Dumnezeu, şi printre cei puţini, e Maica Domnului. - *Căci*, spre a ajunge la refacerea noastră, trebuie să trecem prin multe răstigniri, şi avem trebuinţă de o inimă de mamă pentru noi către Dumnezeu" (p. 121);
„Dacă ar răsplăti tot binele imediat, ar însemna că sufletul există numai în lumea aceasta, cu alte cuvinte sufletul n-ar fi nemuritor; deci Dumnezeu trebuie să se achite urgent de îndatorirea ce i-a făcut-o omul. *Că* Dumnezeu uneori pedepsește

BDD-A24850 © 2015 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 18.218.70.93 (2024-04-26 22:22:48 UTC)

> răul și uneori răsplătește binele, e ca să știe omul că răul se pedepsește și binele se răsplătește" (p. 190).

e) Mărci ale *organizării*, ale *ordonării* evenimentelor în discurs

Părintele Arsenie Boca utilizează variate mărci cu rol de structurare a discursului:

> „Păcatele au urmările cele mai felurite asupra omului: *1*. *Pe unii* păcatele-i smeresc, îi rușinează înaintea lui Dumnezeu și-i hotărăsc la îndreptare. *2*. *Pe alții*, mai înrăiți în ele, îi sălbătăcesc cu totul. *3*. *Dar pe alții* îi împing pînă la nebunia fără întoarcere" (p. 28);
> „Iisus ne impune un alt mod de-a-L cunoaște; și ne povățuiește simplu, divin de simplu: să ne pierdem sufletul pentru El, căci numai așa-L vom cîștiga. Numai așa va învia sufletul nostru. *Cu alte cuvinte*, în fața lui Iisus, să nu ne mai ținem de zidul chinezesc al mărginirii noastre, decît ca de un puternic motiv de smerenie" (p. 145);
> „Primul mucenic al Creștinismului! Faptul că Biserica îi prăznuiește pomenirea la Crăciun și nu la Paști, - cum ni s-ar părea mai firesc, după ordinea în care s-au întîmplat lucrurile ne face să ne gîndim și la alte semnificații: *1*. La concepția Bisericii despre mucenicie, *2*. la nașterea mărturisitorilor în împărăția evidenței divine, *3*. la noul curaj al urmării și asemănării cu Iisus" (p. 303).

f) Marca discursivă *sau*, cu valoare discursivă de emfatizare (*sau* emfatic):

> „Deci trufia cu virtuți, fiind o virtute în pielea goală, *sau* își dă seama de goliciunea sa și cere acoperemînt smerenia (sau dulama lui Dumnezeu cum o numește sfîntul Isaac Șirul), cum ne asigură toți sfinții Părinți" (p. 28-29).

g) Marca discursivă *or*[11]:

> „Ce au oamenii aceștia împotriva lui Iisus, că nici demonii nu I-au făcut atîta împotrivire cîtă I-a făcut cenzura invidiei omului? - Cred că nu altceva decît complicitatea în păcat, coalizată împotriva virtuții și împotriva oricui care îndrăznește să iasă un pas măcar din această complicitate. *Or*, Iisus ieșise – nici n-a fost vreodată în complicitate cu păcatul" (p. 68-69).

Concluzii

Particularitățile gramaticale și retorico-pragmatice ale textului propus spre analiză scot în evidență influența pe care a avut-o lectura textelor vechi religioase asupra discursului scrierilor bisericești contemporane ale Părintelui Arsenie Boca.

[11] Între *conectorii pragmatici*, autorii *Gramaticii limbii române*, Editura Academiei, ediția nouă, amintesc și conectorul *or* care „introduce din punct de vedere pragmatic a doua premisă a unui argument, decisivă pentru concluzie" (GALR 2005: 730).

BDD-A24850 © 2015 Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 18.218.70.93 (2024-04-26 22:22:48 UTC)

Bibliografie

Izvoare

Boca, Arsenie, *Cuvinte vii*, Ediția a 2-a, rev., Ediție îngrijită de Episcop Dr. Daniil Stoenescu, Editura Charisma, Deva, 2006.

Bibliografie

Dincă, Garofița, *Strategii de construcție a predicii*, în *Lucrările primului simpozion internațional de lingvistică*, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti" București, București, 13-14 noiembrie 2007, editori Nicolae Saramandu, Manuela Nevaci, Carmen Ioana Radu, Editura Universității din București, 2008, p. 375-402.

Frâncu, Constantin, *Formele verbale și pronominale cu î-protetic în limba română*, în *Dacoromania, Jahrbuch für östliche Latinität*, V, 1979-1980, Freiburg, 1982.

Frâncu, Constantin, *Gramatica limbii române vechi (1521-1780)*, Casa Editorială Demiurg, Iași, 2009.

Gramatica limbii române, Editura Academiei, București, 2005, vol. al II-lea, *Enunțul* (= GALR).

Hoarță Cărăușu, Luminița, *Arsenie Boca. **Cărarea Împărăției**. Particularități morfosintactice și retorico-pragmatice*, în Analele Științifice ale Universității „Alexandru Ioan Cuza" din Iași, Secțiunea IIIe, Lingvistică, Tomul LX/2014, p. 51-80.

Metzeltin, Michael, *Gramatica explicativă a limbilor romanice. Sintaxă și semantică*, Traducere Dinu Moscal, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza", Iași, 2011.

Rovența-Frumușani, Daniela, *Argumentarea. Modele și strategii*, Editura Bic All, 2000.

Sălăvăstru, Constantin, *Mic tratat de oratorie*, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza", Iași, 2010.

BDD-A24850 © 2015 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 18.218.70.93 (2024-04-26 22:22:48 UTC)